

מיעוט בתוך מיעוט

שירות מילואים
של נשים
בחטיבת חוד
החנית

רגמיות במילואים | החל מ־2001 ניכרת כניסה
משמעותית של נשים למערך המילואים

תא"ל אהרון חליוה

מפקד עוצבת האש. בעת כתיבת
המאמר (2004) היה מפקד חטיבת
המילואים חוד החנית

ב־2004 ריאיון מפקד חטיבת חוד החנית מילואימניקות ששירתו תחת פיקודו על שירותן בחטיבה. רבות מהתובנות שהוא הפיק מהראיונות האלה בנוגע לשילוב נשים במערך המילואים רלוונטיות עד היום לכל צה"ל

הקדמה

של יחידות ושל תפקידים. ב"שריקה מזרחית" גויסו למערך של פיקוד העורף כ־1,500 חיילות, והן היו שיעור משמעותי מכלל הסד"כ שגויס ושיעור משמעותי עוד יותר ממצבת המילואימניקות של פיקוד העורף. מניתוח סקר עמדות של חוגרות ושל קצינות כלפי שירות המילואים שנערך ב־2004 עולה התמונה הבאה:

- החוגרות והקצינות אמרו שיתייצבו לשירות המילואים ללא חריגות.
- מרביתן אינן מעוניינות להשתחרר לצמיתות משירות המילואים ואינן מעוניינות לעבור ליחידות שבהן השירות קל יותר.
- המשפחה, מקום העבודה ומוסדות הלימוד הם מסגרות תומכות לשירותן במילואים.
- מרביתן מפגינות שביעות רצון משירות המילואים, מהיחידה ומהמפקדים הישירים ואומרות שהן מקבלות יחס הגון ומתחשב.
- מרביתן סבורות שזמן רב מתבזבז בשירות המילואים, בעיקר בתהליך הגיוס ובמהלך יום הקליטה.¹

בין 2001 ל־2003 התחולל תהליך משמעותי של הצטרפות נשים למערך המילואים בהתאם למדיניות הרמטכ"ל, אולם ב־2004 הצטמצם שיעור החוגרות ששובצו למערך המילואים במסגרת המדיניות לצמצום סדרי הכוחות במילואים ולחיסכון בימי מילואים.

הממצאים

את הניתוח בחרתי למקד בנושאים שנדמה לי שהם המרכזיים בשילובן של נשים בשירות המילואים בפרט ובצה"ל בכלל:

הכניסה למילואים: "מה את עושה כאן בכלל? (אבל כל הכבוד)"

הקצינות והחיילות שריאיינתי הן למעשה הראשונות שחוו את השינוי המבני שאיפשר את הצבתן ביחידות שדה במילואים. התגובות הראשונות שהן קיבלו ביחידות עם הופעתן לשירות מילואים היו דואליות: מצד אחד הפתעה וספקנות ומצד אחר - הערכה. התגובות הללו - גם כאשר היו מלוות בביטויי הערכה - ביטאו גישה שלפיה המילואימניקות הן חריגות, לא שייכות ואף זרות.

הכניסה למילואים: המיצוב

הגישה המיוחדת הזאת כלפי המילואימניקות נבעה מהיותן נשים. ההפתעה מעצם התייצבותן וההערכה כלפיהן בשל כך לא גרמו לכך

השילוב המוגבר של נשים בצה"ל מאז בג"ץ אליס מילר (1995) חולל בצבא שינוי מבני ותרבותי מרחיק לכת. במאמר הזה נבחן השינוי הזה דרך עיניהן וחוויותיהן של קצינות ושל חיילות שהשינויים המבניים הביאו אותן לזירה חדשה כמעט לחלוטין - שירות מילואים ביחידות שדה.

הזירה הזאת מעניינת במיוחד. בעוד שהצבא הסדיר היה תמיד מעורב מהבחינה המגדרית - כלומר נשים נכחו בו כמעט בכל היחידות - הרי שנשים מילואימניקות המשרתות בצוותא עם גברים במילואים באותם התפקידים הן תופעה חדשה כמעט לחלוטין בצה"ל. עד לבוא המילואימניקות נחשבו המילואים למוסד גברי מובהק שבו שוררת אחוות גברים אמיתית. במאמר נבחנות חוויות הנשים בשירות המילואים באמצעות ראיונות עומק עם שמונה מילואימניקות ששירתו בחטיבת "חוד החנית".

רקע: נשים במילואים - השינוי המבני

עד תחילת שנות ה־2000 כמעט שלא ניתן למצוא נשים בשירות מילואים. חוק שירות הביטחון, שנחקק ב־1949 ותוקן מאז כמה פעמים, אומנם איפשר לגייס נשים למילואים, אולם בגלל ההקלות הרבות שניתנו לנשים בשירות החובה לא השתלם לצבא להשקיע בהכשרתן וכתוצאה מכך לא היה בהן צורך אמיתי במערך המילואים. חוק שירות הביטחון איפשר לגייס נשים למילואים עד גיל 38, אולם צה"ל בחר להגביל את גיל הקריאה לנשים ל־29 ולאחר מכן ל־24. כתוצאה מכך לא הוצבו נשים במערך המילואים ולמעשה שירתו רק בודדות בשירות מילואים פעיל וגם זאת למשך תקופה קצרה מאוד. עם שינוי חוק הביטחון ב־2001 ופתיחת מקצועות רבים לשירות נשים בצה"ל חל גם שינוי מהותי ביחס לשירות הנשים במילואים. לאחר עבודת מטה בנושא נקבע כי:

1. נשים ישרתו במערך המילואים עד גיל 38 או עד הריון או הורות.
2. לוחמות ישרתו באותם התנאים כמו לוחמים ולא יושטמו ממערך המילואים בגלל הריון או הורות.

עוד נקבע בעבודת המטה שיוסרו כל המגבלות שמונעות קריאת נשים לשירות מילואים פעיל - בכפוף לצורכי צה"ל.

החל מ־2001 ניכרת כניסה משמעותית של נשים למערך המילואים. שני מקרי בוחן מרכזיים - "חומת מגן" (2002) ו"שריקה מזרחית" (2003) - הצביעו בבירור על תרומת הנשים ועל נכונותן להתגייס ולשרת. ב"חומת מגן" שירתו 160 נשים בשירות מילואים פעיל, ומשך השירות הממוצע עמד על 19 יום. הנשים שירתו במגוון רחב

שדה - בא לידי ביטוי גם בתגובות שבהן נתקלות המילואימניקיות בסביבה האזרחית. ב־2004 - ואפשר שעדיין גם היום - הציבור הישראלי לא התרגל לתופעה של שירות נשים במילואים והגיב עליה בתערובת של פליאה חשדנית ושל הערכה למשרתות. בכך לא היה הציבור הרחב שונה מהמילואימניקים עצמם.

בראיונות ציינו המילואימניקיות שבדרך כלל הן זכו לתמיכת המשפחה בהחלטתן לשרת במילואים. אך היו גם דיווחים על התנגדות של בני משפחה ושל קרובים לשירות המילואים של הנשים. במקומות העבודה ובמוסדות הלימודים נעו התגובות בין הסתייגות לתמיכה מלאה, אך ההתרשמות שלי הייתה שהן השוללים והן המחייבים ראו בהן - בגלל היותן נשים ובגלל התנדבותן לשרת במילואים - מובילות ואיכותיות.

תחושות ומשמעות

הפרק המשמעותי ביותר בראיונות עסק בתחושות של המשרתות ובמשמעות השירות בעיניהן הן בזמן הריאיון והן לעתיד. כל הקצינות שראוינו הדגישו שלשירות המילואים יש ערך רב בעיניהן. יש לציין שהממצא הזה - שלפיו המשרתות מייחסות ערך רב לשירות - חזר על עצמו גם בסקרים דומים שנערכו ביחידות אחרות. המוטיווציה הגבוהה והגאוה הרבה שהן הפגינו נבעו מכך שכל קריאה לשירות מילואים נתנה להן את התחושה שהן חשובות, נחוצות ועושות דברים חיוניים ורציניים.

התחושה שהן נחוצות לא רק מילאה את המילואימניקיות בגאוה והעצימה אותן אלא אף גרמה לחלק מהן להתנדב למילואים מעבר למחויבותן החוקית. את עוצמתה של תחושת הנחיצות ניתן להסביר גם בחוויית הראשונות שלהן - היותן הנשים הראשונות שמשרתות במילואים. התחושה שהן נחוצות ותורמות נשללה מהן לפני השינוי המבני שאיפשר להן להשתתף במערך המילואים.

המילואימניקיות ציינו שבדרך כלל הן זכו לתמיכת המשפחה בהחלטתן לשרת במילואים. אך היו גם דיווחים על התנגדות של בני משפחה ושל קרובים לשירות המילואים של הנשים

יש לציין שהמילואימניקיות הביעו תחושת סיפוק לא רק מכך שהתאפשר להן לתרום תרומה משמעותית אלא גם מעצם ההשתייכות לחטיבה ולכוחות המילואים שלה. בכך אין הן שונות מהגברים, שהחטיבה שבה הם משרתים היא מקור לגאוה בעבורם.

סיכום

לראיונות עם המילואימניקיות שמשרתות בחטיבת חוד החנית יש ערך מוגבל מהבחינה המחקרית. מדובר במספר קטן של מרואיינות מחטיבה אחת בלבד, ונוסף על כך המראיין שלהן היה מפקדן. אף על פי כן לתיאור חווייתיהן יש ערך שכן הן שופכות אור על ההשפעה

שיראו בהן שותפות שוות לחוויית המילואים. לאחר שלב הקליטה ביחידה ולאחר ההתמודדות עם מבטי הפליאה וההערכה, נאלצו המילואימניקיות לעסוק בתהליך של מיצוב עצמי בתוך הסביבה הגברית הלוחמת. באמצעות התהליך הזה הן ניסו לעבור מתפקיד של "אישה" לתפקיד של "מילואימניקית".

אחד ההיבטים הבולטים בתהליך המיצוב העצמי היה המאבק על ההכרה ביכולתן לבצע משימות בהתאם לתפקידיהן הצבאיים ולא רק משימות "המתאימות לנשים". המאבק שלהן להכרה ולהתערות בתוך היחידות השונות נוהל גם במקומות שבהם המשרתות - חיילות וקצינות - הן מסה משמעותית. מדובר היה לרוב בהתמודדות אישית ופרטית של כל אחת מהמשרתות. הצלחתן או אי-הצלחתן למצב את עצמן קובעות במידה רבה את המשך שירותן ותפקודן במערך המילואים ובמיוחד בחטיבת צנחנים לוחמת שהיא סביבה גברית דומיננטית.

אחד ההיבטים הבולטים בתהליך המיצוב העצמי היה המאבק על ההכרה ביכולת המילואימניקיות לבצע משימות בהתאם לתפקידיהן הצבאיים ולא רק משימות "המתאימות לנשים"

סוגיית הפינוק

נושא בולט שעלה בראיונות - מעבר לצורך המתמיד במיצוב עצמי - הוא היחס המפנק שלו זוכות המשרתות מעמיתיהן המילואימניקים. הפינוק הזה הוא צורה נוספת שבה ההתייחסות למילואימניקיות נובעת מהיותן נשים. הבעיה היא שהטיפול המפנק הזה - שניתן להגדירו אבהי ואף פטרוני - גולש לעיתים לפרקטיקה של הגנת יתר, כלומר מונע השתתפות מלאה ושווה של המילואימניקיות בביצוע המשימות השונות בשל התחושה שיש להגן עליהן בשל היותן נשים.

בודדות בין גברים

אחד המאפיינים הבולטים הנוספים של חוויית הנשים במילואים באותה העת היה העובדה שבמשך רוב הזמן ובמרבית המצבים הן מצאו את עצמן בודדות בסביבה של גברים. הדבר נבע ללא ספק מכך שגיוס נשים למילואים היה חידוש, ורק מעטות הצטרפו באותה העת למעגל המשרתות.

מאחר שחטיבת חי"ר במילואים היא גוף שמבוסס ברובו על גברים, היא מותאמת לצרכים של המשרתים בה, ועל הנשים הבודדות ששירתו בה היה להסתגל לכך. בראיונות הפגינו המילואימניקיות הבנה למציאות הזאת וציינו שהיא אינה חדשה להן שכן כבר בשירות הסדיר שלהן הן למדו לתפקד בסביבה כזאת.

יחס הסביבה האזרחית

החידוש שבעצם השירות של נשים במילואים - במיוחד ביחידות

מילואימניקיות נחות במהלך תרגיל | התחושה שהן נחוצות לא רק מילאה את המילואימניקיות בגאווה והעצימה אותן אלא אף גרמה לחלק מהן להתנדב למילואים מעבר למחויבותן החוקית

על שואליהן שנקודת המוצא שלהם היא ששירות מילואים של נשים הוא תופעה לא טבעית. חוסר הטבעיות - בעיני השואלים - אינו נובע רק מכך שנשים מעולם לא השתתפו במוסד הזה, אלא מכך שהמוסד הזה נחשב תמיד באופן מובהק למעוז גברי, שכן תפקידו של הגבר הוא להיות לוחם במרחב הציבורי, ואילו תפקיד האישה, שנשאת מאחור במרחב הפרטי, הוא לדאוג למשפחה ולבית. הפליאה הספקנית שמעוררות המילואימניקיות ממחישה את העובדה שהשינוי המבני עדיין לא לוהט בשינוי תרבותי. הנשים חוות את הפער הזה בחיי היום-יום ביחידות המילואים שלהן: נוכחותן נתפסת כמשהו בלתי טבעי, ורבים רואים בהן זרות. לכן הן נאלצות להסביר באופן מתמיד לעמיתיהן מה הן בכלל עושות שם, ובמקרים רבים הן מופנות לתפקידים שנחשבים להולמים יותר נשים. כך קורה שהמילואימניקיות נאלצות לעיתים קרובות להיאבק על זכותן לעסוק במילואים בתפקידים שאליהם הן הוכשרו. הן זוכות להגנת יתר שבאה לידי ביטוי ביחס פטרוני ומפנק, דהיינו בדרישות מופחתות. בכך גורמים להן להיות קבוצה נפרדת ונבדלת מהכלל. חוויות הנשים במילואים מלמדות על כך שמתרחשת תופעה והיפוכה בעת ובעונה אחת: מצד אחד ננקט מהלך מבני שאמור להגביר את

שיש לשינוי המבני שהונהג בצה"ל ושבמסגרתו הוחל בגיוס נשים לשירות מילואים ביחידות קרבות. בראש ובראשונה ניכר שחוויותיהן של הנשים במילואים מעוצבות מהיותן מיעוט בתוך מיעוט: משרתי המילואים הם מיעוט קטן בחברה הישראלית, ואילו המילואימניקיות הן מיעוט בקרב המשרתים במילואים. הקושי שלהן נובע לא רק מעצם היותן מיעוט מספרי אלא גם מכך שהן נדרשות לפעול בזירה שהפכה לסמל הגבריות הישראלית. התגובה הדומיננטית שבה נתקלו המרואיינות היא פליאה והערכה. להערכתך, זוהי התגובה שבה נתקלים כיום כל אנשי המילואים בחברה הישראלית, שכן שירות המילואים הפך בה לפעילות שאינה מובנת מאליה ואשר שמורה למעין זן הולך ונכחד של אנשים. אולם התערובת של פליאה ושל הערכה שבה נתקלות המילואימניקיות אינה נובעת רק מעצם השירות במילואים אלא מהעובדה שמדובר בנשים שמשרתות במילואים. במילים אחרות, המתפלאים לא שואלים רק "לשם מה את צריכה את זה" - כפי שנשאלים כיום כמעט כל מי שמשרתים במילואים, גברים ונשים - אלא גם "מה את עושה כאן בכלל?" "האם את יכולה לעמוד בזה?" השאלות מלמדות

מילואימניקיות ליד משגר טאו | מאחר שחטיבת חי"ר במילואים היא גוף שמכוסס ברובו על גברים, היא מותאמת לצרכים של המשרתים בה, ועל הנשים הבודדות ששירתו בה היה להסתגל לכך. בראיונות הפגינו המילואימניקיות הבנה למציאות הזאת וציינו שהיא אינה חדשה להן שכן כבר בשירות הסדיר שלהן הן למדו לתפקד בסביבה כזאת

אלא גם מכך שמנשים מצפים פחות לשאת בחובה הזאת ומשום שבהיותן נשים עליהן להתגבר על מכשולים גדולים יותר מעמיתיהן הגברים ולשלם מחיר יקר יותר כדי למלא את החובה הזאת. לכן הן חשות ששירות המילואים מעצים אותן, ותחושתן זו באה לידי ביטוי בראיונות איתן.

בהיותי מפקד חטיבה המכיר היטב את עבודת המילואימניקיות באופן בלתי אמצעי, אין לי ספק שהן מחזקות את המערך. הקצינות והחיילות עושות עבודה מקצועית ותורמות תרומה רבת ערך לחטיבה - כמו עמיתיהן הגברים. מה שעלינו לעשות הוא להנהיג שינוי תרבותי כדי להפוך את החידוש הזה למובן מאליו ולהסיר בפני המילואימניקיות מכשולים רבים המוצבים בפניהן רק בשל היותן נשים.

השוויון בין גברים לנשים, אך בגופים שאמורים ליישם את המהלך החדש מתקיימים תהליכים שגורמים לנשים להפוך לקבוצה נבדלת ונפרדת.²

אולם יש היבט נוסף, חשוב יותר, ליחס הזה של "פליאה-הערכה" כלפי המילואימניקיות: מצד אחד הוא מצביע על היותן שונות בתוך זירת המילואים ואולי אף בלתי שייכות. מצד אחר, בהקשר החברתי, הוא מסמן את היותן יוצאות דופן לחיוב. כאשר נשאלו המרואיינות על משמעות המילואים בעבורן, הן דיווחו ברובן על כך שהשירות מקנה להן תחושת חשיבות וערך ושהן מרגישות נחוצות משום שהן תורמות לחברה.

זהו שיח שמתנהל גם בקרב אנשי המילואים הגברים, אשר אומנם מוגדרים לעיתים קרובות בחברה הישראלית "פראירים", אך לעומת זאת נחשבים, ובעיקר חושבים את עצמם, לקבוצה ייחודית ומובחרת שתורמת תרומה גדולה לחברה. אולם נראה שהמילואימניקיות נחשבות - לפחות בעיני עצמן - לקבוצה מובחרת וייחודית אף יותר. הן משתייכות לחבורה המצומצמת של משרתים במילואים, שהיא למרבה הצער מיעוט בחברה הישראלית, והן מיעוט בתוך אותה קבוצת מיעוט. תחושת הייחוד נובעת לא רק מעצם היותן מיעוט

הערות

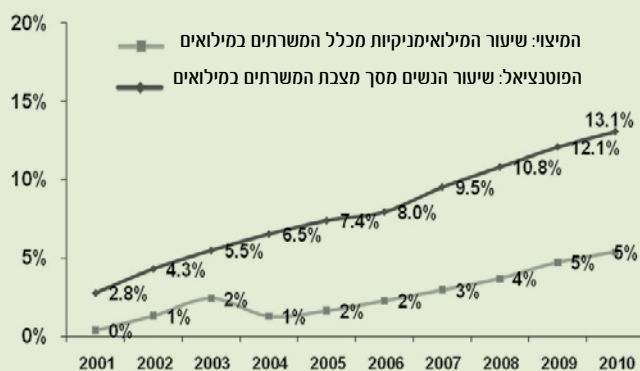
1. מז"י, מחקר מילואים, מצגת עמדות חוגרות וקצינות כלפי שירות המילואים ומאפייניו 2004, יולי 2005
2. Orna Sasson-Levy and Sarit Amram-Katz, "Gender Integration in Israeli Officer Training: Degendering and Regendering the Military", *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 33 (1), 2007, pp. 13-105

מה השתנה בין 2004 ל-2011?

רס"ן יעל טופל | ראש מדור מחקר ענף "מימד" ביוהל"ן

להיות יתרון דווקא לכוח אדם שזה מקרוב בא. 7. בשירות המילואים התבססו קודים ונורמות של חברה גברית נטולת ריסון - קודים שמהם לא ששים להיפרד גם בנוכחותן של חיילות ושל קצינות. התוצאה: נשים שמגיעות לשירות במערך מדווחות לא פעם על אוירה שאינה מכבדת אותן ואף על הטרדות מיניות. בעבודת המטה, שהחלה באכ"א לאחר הצגתו של המחקר האחרון, עלה הצורך "לתפור חליפה" לכל מערך מילואים שמשרתות בו נשים. עבודת המטה הציבה יעדי עבודה לזרועות, ונשאר רק לקוות שהזרועות והפיקודים יממשו את ההזדמנות שניצבת בפניהם לארגן מחדש ולייעל את מערך המילואים שתחת סמכותם. השלב הראשון והמכריע הוא ההפנמה העמוקה ששירות נשים במילואים הוא חלק מבינין הכוח - הפנמה שתחלחל מתוך צה"ל אל החברה וחוזר חלילה.

נשים במילואים: הפוטנציאל מול המיצוי

הסבר לגרף:

משרת מילואים מוגדר כל מי שנכלל בפוטנציאל כוח האדם של המערך, ללא קשר לתפקודו בפועל. לעומת זאת, משרת מילואים פעיל (מבצע שמ"פ) הוא מי שעשה 4 ימי מילואים ויותר במהלך השנה. במשך העשור חלה עלייה בשיעור הנשים העושות שמ"פ. עם זאת, שיעורי המיצוי של הנשים במילואים נמוכים באופן בולט הן מזה של הגברים והן מהפוטנציאל הקיים. קיים פוטנציאל של נשים שאינן ממומש בשמ"פ. הגיל הממוצע של קצינים במילואים - 40.9. הגיל הממוצע של קצינות במילואים - 29.2 (הקצינות הן 32.3% מסך הנשים בשמ"פ). הגיל הממוצע של חיילים במילואים - 35.1 שנים. הגיל הממוצע של חיילות במילואים - 25.5 שנים.

- נשים הן כ-13% ממערך המילואים.
- מדיניות צה"ל קובעת שיבוץ של 100% מהקצינות לשירות מילואים ושיבוץ של חיילות - על פי הצורך וההכשרה.
- כ-16% מהנשים במערך המילואים משובצות לייעוד קדמי.
- נתוני המיצוי של הנשים במילואים נמוכים באופן בולט מזה של הגברים.

"החבר'ה מהמילואים", כפי שהם מכונים במערכון הידוע של הגשש החיוור, הם סמל להוויה חברתית-ישראלית, גברית במופגן ובעלת קודים ייחודיים. מה קורה כאשר המערכת המגייסת מחליטה להוסיף לתוך המערך זן חדש וכמעט שאינו מוכר של חיילים ממין נקבה? אומנם נשים המשרתות במילואים אינן חזון חדש, הן היו שם למעשה מאז ומתמיד, אך במספרים קטנים ועל פי רוב במקצועות מסורתיים כגון תומכות בעורף או מסייעות לכוח.

כניסת נשים לתפקידי לחימה ולמקצועות תומכי לחימה בצבא הסדיר הובילה אותן ליחידות מילואים ולתפקידים שבהם לא שירתו נשים בעבר. שיעור הנשים המגויסות למילואים עולה בשנים האחרונות, וכך יותר ויותר יחידות, מפקדים וחיילים נחשפים לרעיון של שירות משותף. כמו אל"ם חליוה בשעתו, גם הם מגלים (להפתעתם) שהקת"ח (קצין התחזוקה) בגדוד הוא קצינה, הסמב"צ (סמל מבצעים) הוא חיילת וכך גם מחלקה שלמה מבין הלוחמים. כמו בראיונות שערך אל"ם חליוה ב-2004, גם במחקר שערך טופל ויוהל"ן ב-2010 - ושבו נבחן שירות הנשים בעיניהם של הנשים המשרתות, של המפקדים ושל גורמי כוח אדם - חוזרים אותם הסיפורים והאמירות על מקומן המורכב והמאוד לא ברור מאליו של הנשים במילואים. למרות הזמן שחלף בין שני המחקרים - המערכת עדיין רואה בנשים, בדרך כלל, מתנדבות ולא חייבות גיוס ומתייחסת אליהן בהתאם.

להלן עיקרי התובנות על מערך המילואים דרך התבוננות על שירות הנשים בשתי נקודות הזמן: 2004, בעבודתו של אל"ם חליוה, ו-2010 במחקרן של רס"ן יעל טופל ורס"ן מיכל יושפה ("להיות או לא להיות - חוויית שירותן של נשים במילואים", יוהל"ן וקמל"ר, אפריל 2010):

1. מדיניות הגיוס של הנשים לשירות מילואים היא לא ברורה ואקראית. לכן תחושתן היא שהגיוס הוא וולונטרי ושהן אלה שקובעות אם ישרתן או לא.
2. למרות ההתקדמות המשמעותית שעשה הצבא בנושא שילובן של נשים, במערך המילואים מינו של אדם הינו עדיין קריטריון תקף להחלטה על שיבוץ, על תפקידו ועל קידומו.
3. המערכת הצבאית מגייסת נשים לתפקידים חיוניים בסדיר, אך ממעטת לנצל אותן במילואים. אחת הסיבות לכך היא שהצבא מתקשה לאכוף את מדיניותו על חיילי מילואים ועל מפקדיהם שמתנגדים מסיבות חברתיות או דתיות לשילוב נשים.
4. מפקדים רבים נוקטים גישה מגוננת ואף פטרונית כלפי המשרתות במילואים ומוכנים לשחררן משירות בעקבות בקשה של הורים, של בעל או של חבר מודאגים.
5. בהיעדר ניסיון בעבודה עם נשים מתקשים מפקדים לא מעטים לעבוד עם חיילות, להציב בפניהן דרישות ולאכוף עליהן משמעת.
6. במילואים מקובל לראות בוותק יתרון משמעותי שכן מייחסים לו מקצועיות. על פי קו המחשבה הזה, לגברים, שוותק השירות הממוצע שלהם עולה על זה של הנשים, יש יתרון ברור. אין מחלוקת על כך שבחלק מהתפקידים יש משמעות רבה לניסיון, אולם ישנם תפקידים אחרים שבהם יש יתרון יחסי לעדכניות, ובשל כך יכול